

indicada, més propis del català oriental. Car en l'occidental més aviat s'usen en una variant lleument distinta: *batzucar* i *batzacada* a les Borges Blanques (BDL VI, 34, junt amb un substantiu *batzac* que Griera tradueix «sotrac», RLiR v, 217), que en efecte m'és mot conegut a Esterri de Cardós un *batzac d'aigua*, però en el sentit de 'xàfec'; recordo haver sentit *batzaquet* en el mateix sentit a la Vall d'Arán; i segons AlcM, *batzac*, *batzacada* i *batzucar* tenen gran extensió en el Centre del Principat (Osona, Berguedà, Cardener, Segarra, Tremp, Noguera, Camp).

Hi ha superposició quasi perfecta amb el sentit i formes d'un verb usual en la zona S. de l'oc., amb una vasta amplitud, que comprèn des del gascó pirinenc fins al Baix Roinc: bearn. o gc. *batsacà* «ressasser, batre» (Palay, no Lespy), tolosà *batsacà* «ballotter», a *batsacados* «à cahots» (Visner), lleon. mer. *bas-sacar* «secouer; divaguer» (*bassacada* «billevesée, popotage», *bassacamen* «bavardage», Laborde). Castres *batsacados* («*basacados*») «bouffées, secousses violentes; sottises qui font rire» (Couzinié), Erau *bačaká* («bachaca») intr. «agiter, ballotter» (a Pezenàs, Mâzuc), llengd. E. *bassacà* «cahoter, ballotter» (Sauvages); en el TdF no hi ha a penes res, un *bacègà* dubtós; no en el dicc. nicenc de Calvino, etc. ni en oc. antic.

En forma sincopada tenim: reto-r. grisó *bazchiar*, amb el substantiu *bazcha* (Pl-Schorta, *Diz. Rum. Grisch.*, s. v.), i d'allí continua vers el Sud fins a l'italià comú *bazzicare* (zz sorda), que com a transitiu havia estat «dimenare, dondolare» [princ. S. XVII] però que en el sentit de 'fornicar, tenir comerç amb dona', ja apareix en Boccaccio, i que es mostra avui amb gran extensió dialectal: venec. ant. *bacegar* «rovesciarsi fuori, spandersi» (Ugo Levi, *Dial. di Lio Mazon*, KJRPb. VIII, i, 137), genov. *bäsigä* «dondolare» (com *bäçigu*, *banç*, *bäsigo* 'gronxador'): M. L. Wagner sospita que des de Gènova es vagi estendre a les illes: Còrsega (*b)azzigä*, -icä 'bressar', i també «dimenare», logud. sept. *bantsigare* «agitare, treballare, dondolare» i *bäntisigu* 'bressol' (RLiR IV, 48, ZRPb. LIV, 734, i més bibliografia i dades italianes en Ang. Prati, s. v.); Spitzer cita encara un bolonyès *bazigae*.

Pel que fa al castellà, les formes s'allunyen una mica més, i per a detalls es pot veure el DCEC, s. v. *bazucar* «revolver un líquid removiendo la vasija en que està», i de vegades «traquetear, mover, agitar»; documentat força sovint des de 1513, per ex. en Tirso de Molina, Quionès de Benavente i bastants més; de vegades *bazucquear*. És important el fet que a les conegudes zones del Nord de Cáceres on s'ha mantingut aquesta distinció fonètica, es pronuncia amb z sonora (Espinosa, *Arc. Dial.*, 10), ço que reforça fortament l'evidència de la identitat amb el mot català, a desgrat de la u que allunya el mot de les dues llengües; d'altra banda això revela la inanitat de la idea dels qui pensen que sigui metàtesi de la variant *zabucar* (que ja figura en Quevedo), que segurament, almenys si tingués prefix *za-*, sonaria certament amb *ça-* sord (SUB-); i no cal dir que no hi pot haver relació amb

buco 'forat', que és mot sols italià i estrany a l'hispanic.

Sembla que *bazucar* es troba també com a gallec. És probable que s'uneixi amb això l'ast. *bazcuyar*, i Sierra de Gata *bazcollear*, i entrem un poc en domini portuguès amb un *bachucar* 'esquitxar de llot o d'aigua' (en el trasmonà de Moncorvo, RLus. XIII, 112); d'altra banda ast. *bazuqueru* adj. «movimiento, agitación, confusión» (Rato); i, amb influència de BATRE, lleon. *batucar* 'agitar lleugerament el líquid dins un atuell' (que ja figura en *La Pícara Justina*, Puyol, RHisp. xv, 3). I en avançar cap a l'Orient hispànic trobem *bazacadas* 'sots, en un camí' a la província de Sòria.²

Em sembla clar que a desgrat d'aquesta u inesperada, el cast. *bazucar* i el cat. *batzegar* són el mateix mot, sols que aquell apareix en forma mossàrab (d'on potser la sorda -k-) i en una variant contaminada per algun sinònim, que potser concretament seria *MA-CHUCAR*, de coneguda procedència mossàrab (cf. *Vargas Machuca*, etc.), tenint en compte el trasm. *bachucar* 'esquitxar'. L'etimologia és certament imitativa, o expressiva, en què estan d'acord amb el meu DCEC, AlcM i Angelico Prati; descarto sense vacillar tota relació amb el ll. *VACILLARE*, it. dial. *vagellare* 'oscillar', com sigui que la derivació fonètica seria impossible (-c¹ no podia donar -tz-), un canvi de terminació -ILLARE > -egar fóra sense exemples, i tampoc pel costat del sentit hi ha gens de versemblança.

DERIV.: *Batzac*, *Batzegós*. Amb formació onomatopeica un poc més diferent *batzip-batzap* (AlcM). D'una variant d'aquest tipus onomatopeic semblen venir també *batzoles* [1413] 'xerrac' i *batzoler* (AlcM).

¹ En algun dicc. basc (però no en el fidedigne d'Azkue) veiem un *zabukatu* «ondear, sacudir, oscilar». Aquests lexicògrafs potser relacionen això amb el guip. i bisc. *zabu* «balanceo» (ja en Mogel), d'on un *zabuka* que com a gerundi d'allò podria valer «dando tropiezos». Em sembla que almenys s'ha d'admetre que aquest *zabuka* sigui un manlleu del castellà, l'adopció del qual es facilità per l'etimologia popular com a gerundi; en realitat fins i tot és possible que l'esmentat *zabu* no tingui altra existència que una derivació regressiva des del castellanisme, amb suposat -ka de gerundi. — ² Mz. Pidal en el seu pelegrinatge darrere l'ombra del Cid troba una calçada (romana) a l'Est d'Alcubilla (p. j. Osma) de la qual «los labradores del país cuentan que jamás la recomponen y jamás se rebunde ni se forman en ella *bazacadas* con el peso de los carros» (*Mio Cid*, 44.1).

Batzer, *batzera*, V. *esbarzer* *Batzoles*, *batzoler*, V. *batzegar* *Batzip-batzap*, V. *batzegada* *Bau*, V. *bauprès* *Baibejar*, V. *balb* *Baucis*, V. *balc* *Bau* (lloc submarí), V. *balç* *Baudor*, *baudós*, V. *balda* *ment* *Baül*, V. *bagul* *Baula*, *bauló*, V. *balda* *Bauma*, *baumat*, V. *balma* *Baume*, V. *bàlsam*

BAUPRÈS, 'pal ajagut que surt de la proa de la